WaterschapScheldestromen

Beleidsplan beplanting 2016-2025

Datum : 7 oktober 2015
Versie : 3.3
Registratienummer: 2015014253

Behandeld in db: 21 oktober 2015
Behandeld in commissie WW**:** 10 november 2015
Behandeld in av: 19 november 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

Samenvatting 3

1 Inleiding 4
1.1 Opbouw beleidsplan 4
1.2 Aanleiding 4
1.3 Planstructuur 4
1.4 Analyse 4
1.5 Afbakening beleidsplan 5
1.6 Doelstellingen 5
1.7 Status 5

2 Beplanting in Zeeland 6
2.1 Geheel Zeeland 6
2.2 Delen van Zeeland 6

3 Uitgangspunten en wensen 10
3.1 Interne uitgangspunten 10
3.2 Externe uitgangspunten 11
3.3 Interne wensen 12
3.4 Externe wensen 13

4 Visie 14
4.1 Hoofdvisie 14
4.2 Aspecten uitgewerkt 14
4.3 Visie per eiland uitgewerkt 15

5 Uitwerking visie in hoofdlijnen 17
5.1 Beheerplannen en bestekken/contracten 17
5.2 Onderhoud 17
5.3 Omvorming en nieuwe beplanting 17
5.4 Aanplant van beplanting 18
5.5 Controle beplanting 18

6 Financiën 19

7 Communicatie en evaluatie 20
7.1 Communicatie 20
7.2 Evaluatie 20

Bronnen 21

Bijlage 1 Analyse gegevens VTA 22

Bijlage 2 Berekening jaarlijkse uitgaven 23

Samenvatting

Het waterschap beheert circa 125.000 bomen en ruim 400 kilometer singelbeplanting en is daarmee verantwoordelijk voor een kapitaal van ruim € 200 miljoen aan beplanting.

In het bestuursprogramma is het volgende opgenomen: *"Qua beplanting een duurzaam cultuurlandschap in stand houden en waar mogelijk verbeteren"*.

In het voorliggende beleidsplan beplanting is deze doelstelling verder uitgewerkt tot de volgende hoofdvisie: *"Het waterschap heeft veilige beplantingen langs haar wegen. Het onderhoud en de omvorming worden op een duurzame wijze uitgevoerd met respect voor het bestaande landschap en rekening houdend met de ecologische waarden. Het huidige areaal blijft behouden en er is ruimte voor veranderingen en verbeteringen in het bestaande assortiment."*

De visie is verder geconcretiseerd in vier belangrijke aspecten: veiligheid, landschap, ecologie en duurzaamheid. Qua veiligheid gaat het waterschap de beplanting zodanig beheren dat de kans op gevaarzetting minimaal is. Door regelmatige controles op conditie wordt het risico aanvaardbaar voor de gebruikers van de waterschapsobjecten. Qua landschap respecteert het waterschap het bestaande landschapsbeeld. Veranderingen en verbeteringen vinden plaats waar dit de kwaliteit van de beplanting goed doet en het landschapsbeeld niet schaadt. Qua ecologie houdt het waterschap rekening met bestaande waarden. Waar mogelijk worden de ecologische waarden versterkt door de diversiteit aan soorten te vergroten. Qua duurzaamheid gaat het waterschap deels beplanting aanplanten die langer meegaat. Dit door soortenkeuze op bescheiden basis aan te passen en nieuwe soorten te (her)introduceren, rekening houdend met het landschapsbeeld. Per gebied is de visie verder uitgewerkt, omdat elk gebied zijn eigen beplantingskenmerken heeft. Daarnaast is rekening gehouden met interne en externe uitgangspunten en wensen. Door samenwerking met andere overheden en instanties zijn (financiële) voordelen te behalen.

De concrete uitwerking van het beleidsplan vindt plaats in beheerplannen (looptijd 5 jaar) en uitvoeringsplannen (jaarlijks). Uitgangspunt is dat de bestaande beplanting cyclisch wordt onderhouden. De uitvoering gebeurt grotendeels door marktpartijen en beperkt in eigen beheer. Waterschapsmedewerkers verzorgen de inspecties, voorbereiding en het toezicht. De kosten voor onderhoud worden vanuit de exploitatie betaald. Het benodigde budget bedraagt, inclusief de kosten voor ziektebestrijding, afgerond € 875.000 per jaar. Hiermee is in de begroting rekening gehouden.

Elk jaar wordt een deel van de beplanting omgevormd omdat beplanting aan het einde van zijn levensduur is, maar ook om een gevarieerde leeftijdsopbouw en samenstelling van de beplanting te krijgen en houden. De kosten voor omvorming worden vanuit investeringsbudget betaald. Met het budget van afgerond € 600.000 kan de omvorming van 2,5% van het areaal per jaar doorgevoerd worden. Hiermee is rekening gehouden in de meerjarenraming.

1 Inleiding

1.1 Opbouw beleidsplan

Na de inleiding in hoofdstuk 1 geeft het beleidsplan in hoofdstuk 2 een analyse van de huidige beplanting in Zeeland. In hoofdstuk 3 komen de interne en externe uitgangspunten en wensen aan bod. Hoofdstuk 4 beschrijft de visie voor de beplantingen in Zeeland als geheel en per deelgebied. Een uitwerking van de visie wordt weergegeven in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 geeft inzicht in de financiën die nodig zijn om het beleid uit te kunnen voeren. Tenslotte wordt in hoofdstuk 7 ingegaan op de communicatie en evaluatie van dit plan.

1.2 Aanleiding

Dit is het beleidsplan beplanting voor waterschap Scheldestromen. Een beleidsplan waarmee het waterschap de toekomst op een veilige, duurzame en ecologische wijze aan kan. Tot nu toe lagen er twee groenstructuurvisies, vanuit de “oude” waterschappen, die het beleid bepaalden. De landschappelijke gedachte van de visies is meegenomen in dit beleidsplan. Nieuwe ontwikkelingen en inzichten bieden kansen en mogelijkheden voor de komende jaren.

1.3 Planstructuur

Om tot de uitvoering van het beplantingsbeleid te komen wordt de volgende structuur gehanteerd. Eens in de 10 jaar wordt een beleidsplan opgesteld. Hierin staat op hoofdlijnen de visie en werkwijze en wordt een doorkijk gegeven naar de volgende beleidsplan periode. De globale praktische uitwerking van het beleidsplan wordt opgenomen in twee beheerplannen met elk een looptijd van 5 jaar. Een beheerplan wordt verder uitgewerkt in een uitvoeringsplan (bestek of (raam) overeenkomst). Hierin wordt jaarlijks het beleid uitgewerkt op uitvoeringsniveau.

1.4 Analyse

Het waterschap heeft zo’n 125.000 bomen en ruim 400 km singelbeplanting in eigendom, beheer en onderhoud. Een hoeveelheid die verantwoordelijkheden met zich meebrengt. De beplanting van het waterschap is bepalend voor het landschap in Zeeland. Burgers en toeristen beleven deze beplanting als bewoner en/of bezoeker.

De primaire functie van de waterschapwegen is om van A naar B te komen. Het doel hierbij is dat de weggebruikers zich op een veilige, comfortabele en directe manier kunnen verplaatsen. De beplanting heeft hierbij de functie van het veilig en comfortabel begeleiden van de weggebruiker over deze wegen. Daarnaast heeft de beplanting een ecologische en landschappelijke waarde die bepalend is voor de manier van beheer en onderhoud van de beplanting.

Naast de ecologische en landschappelijke betekenis heeft de beplanting ook een cultuurhistorische betekenis en heeft de beplanting grote invloed op de beleving van de inwoners van Zeeland en haar bezoekers.

Veiligheid, duurzaamheid, ecologie en het landschap zijn de belangrijkste aspecten die bepalen waar het waterschap de beschikbare financiële middelen voor het beheer en onderhoud van de beplanting de komende beleidsplanperiode aan gaat besteden. Het beleidsplan moet inzicht geven op welke wijze het beheer en onderhoud wordt vormgegeven om binnen de financiële middelen tot behoud van de beplanting te komen, rekening houdend met de genoemde aspecten.

1.5 Afbakening beleidsplan

Het beleidsplan beplanting heeft betrekking op alle opgaande beplanting in de bermen langs wegen en (fiets)paden, op dijken en in overhoeken die in eigendom en/of beheer zijn van het waterschap. Deze beplanting bestaat uit struiken, bomen, heggen of een combinatie hiervan.

Het beleid betreffende de grasvegetatie is opgenomen in het uitvoeringsplan Grasbeheer en wordt niet behandeld in dit beleidsplan. De beplanting rondom het Veerse Meer wordt summier meegenomen en wordt nader uitgewerkt door de afdeling Waterkeringen in overleg met de afdeling Wegen. Voor de beplanting rondom de gemalen, stuwen en andere eigendommen, die gerelateerd zijn aan de afdeling ZI, wordt een apart beheerplan opgesteld.

1.6 Doelstellingen

De missie van het waterschap is: “Het beheergebied heeft in goede staat verkerende en verkeersveilige wegen en fietspaden, inclusief wegbeplanting”. In het bestuursprogramma is daarnaast de volgende doelstelling opgenomen: “Qua beplanting een duurzaam cultuurlandschap in stand houden en waar mogelijk verbeteren”.

In het licht van de genoemde missie en de doelstelling zijn voor de beplanting de volgende (aanvullende) doelstellingen opgesteld:
- Verkeersonveilige situaties voorkomen (met beschrijving van situatie en acties).
- Het eindbeeld van de beplanting bepalen (met bijbehorend beheer & onderhoud).
- Een helder beplantingsbeheer beschrijven (om eenduidig beheer & onderhoud uit te voeren).
- Variatie in soortenkeuze van beplanting invoeren (om ziekterisico’s te beperken, gevarieerde beplanting in leeftijd en beleving te krijgen en de biodiversiteit te verhogen).
- Op doelmatige wijze het beheer en onderhoud uitvoeren en het inzichtelijk maken van de financiële consequenties van beheer en onderhoud.
- Het beschrijven van de ecologische en landschappelijke waarden (om deze te behouden en waar mogelijk te verbeteren).

1.7 Status

Het beleidsplan beplanting vormt het beleid voor de periode 2016 tot en met 2025. Binnen deze periode worden 2 beheerplannen gerealiseerd. Eén in 2016 en één in 2021. Tijdens het opstellen van deze beheerplannen wordt het beleid geëvalueerd en getoetst aan de ontwikkelingen op dat moment. Wanneer deze ontwikkelingen conflicteren met het beleid bestaat de mogelijkheid om dit in de beheerplannen, goed onderbouwd, bij te sturen. Het beleidsplan beplanting is besproken met de Klankbordgroep Groen, waarin de Zeeuwse overheden en verschillende belangengroepen vertegenwoordigd zijn.

2 Beplanting in Zeeland

2.1 Geheel Zeeland

Het landschap in de provincie Zeeland is zeer gevarieerd. De landschapsopbouw verschilt per gebied. De invloed van de zeewind is groot, daarnaast hebben uitgevoerde inpolderingen, overstromingen en verkavelingen Zeeland gemaakt tot wat het nu is.

2.2 Delen van Zeeland

Per gebied wordt in het kort het landschap beschreven. De nadruk ligt hierbij op de beplanting. Tevens wordt een summiere historische analyse gegeven. Tot slot wordt door middel van een tabel het aantal bomen per gebied inclusief het percentage gezonde bomen weergegeven.

Schouwen-Duiveland
Schouwen-Duiveland is het meest noordelijk gelegen van de Zeeuwse eilanden. Ondanks de ingrijpend gewijzigde infrastructuur is het karakter van het eiland grotendeels intact gebleven. Het landschap van het eiland kenmerkt zich door openheid in het oosten en westen en een meer besloten middengebied. De recreatie en het toerisme concentreren zich langs de westkust van het eiland.

De ramp van 1953 en de daaropvolgende verkavelingen zijn van grote invloed geweest op de huidige verschijningsvorm van het eiland Schouwen-Duiveland. Hierdoor zijn in een groot aantal gevallen de verschillen tussen oud- en nieuwlandgebieden met de kenmerkende haagjes verdwenen. Het eiland is opener en grootschaliger geworden. Door de ramp verdween bijna alle beplanting op het eiland. Sinds de ramp bepalen de wegbeplantingen het beeld. Het waterschap heeft hierdoor meer dan voorheen de rol van landschapsbeheerder gekregen.

Tussen de gebiedsdelen Schouwen, Gouwepolders en Duiveland bestaan wezenlijke verschillen. Het duingebied van de Kop van Schouwen wijkt sterk af van het polderlandschap. Het duingebied kent grootschalige beplantingen. Daar is zelfs het grootste bos van Zeeland te vinden, de boswachterij Westenschouwen. Ook in Schuddebeurs zijn bij de buitenplaatsen bossen aangelegd. Naar het oosten toe is Schouwen een zeer open gebied met weinig beplantingen. De oorspronkelijke opbouw in kreekruggen en poelgebied is nauwelijks herkenbaar. De Gouwepolders zijn vooral besloten door de relatief hoge dijken, die grotendeels onbeplant zijn. Ook op Duiveland zijn de dijken nauwelijks beplant. In een aantal gevallen is er wegbeplanting aanwezig. Hierdoor is de structuur alsmede de leesbaarheid van het landschap niet groot.

Tholen
Op Tholen zijn diverse landschapstypen waarneembaar die ook in de rest van Zeeland voorkomen. Sterke besloten gebieden met kleine polders worden afgewisseld met grootschalige open landschappen, zoals die in Zeeland veel voorkomen. Tholen is bovendien rijk aan kreekrestanten.

In zijn algemeenheid is Tholen de laatste decennia opener geworden, omdat er beplantingen zijn verdwenen die niet zijn herplant. De beplantingsopbouw draagt weinig bij aan de ondersteuning van de landschappelijke structuur. De aanblik van Tholen wordt grotendeels bepaald door de dijken en de daarop aanwezige opgaande boombeplantingen. Deze dijken zijn voornamelijk in eigendom bij derden.

Sint Philipsland
Sint Philipsland is de kleinste van de voormalige Zeeuwse eilanden en is hoofdzakelijk een agrarisch gebied. Het landschap van het voormalige eiland kenmerkt zich, vanwege de na de ramp van 1953 uitgevoerde herverkaveling, door openheid en grootschaligheid. De geschiedenis van het voormalige eiland komt mede tot uiting in het dijkenpatroon. De hoge zeedijken springen, vanwege de geringe omvang van het eiland, in het oog en vormen daarmee de belangrijkste ruimtelijke elementen. Op de dijken komen slechts restanten van boombeplantingen voor. Deze dijken zijn in eigendom van derden.

Noord-Beveland
Het landschap van Noord-Beveland heeft een overwegend grootschalig, open karakter. Deze karakteristiek wordt veroorzaakt door het gebruik van het gebied voor de akkerbouw alsmede het, voor een groot deel van het gebied, ontbreken van weg- en dijkbeplantingen langs dijken en wegen. Echter Noord-Beveland is niet overal even open. Het heeft een meer verdichte kern waar de dijken en wegen grotendeels zijn beplant. Dit maakt het landschap van het voormalige eiland samen met de verscheidenheid in polderstructuren afwisselend. Noord-Beveland heeft in alle opzichten de kenmerken van een nieuwlandgebied. De polders hebben over het algemeen een rationele indeling en kenmerken zich door een planmatige opzet. De beplantingen op Noord-Beveland bestaan overwegend uit opgaande boombeplantingen langs dijken en wegen alsmede erfbeplantingen.

Veerse Meer
Het Veerse Meer, inclusief de eilanden, is een gebied met een hoge recreatiedruk, waar veel beplanting aanwezig is in de vorm van met name bos. De bosgebieden zijn deels in eigendom bij het waterschap en deels bij derden. Het recreatieve medegebruik van de bossen is in het verleden geen doel op zich geweest. Ook zijn de bossen niet bosbouwtechnisch beheerd. Op dit moment is er geen specifiek plan en/of beleid voor het Veerse Meer. Wel zijn er in het verleden een tweetal plannen geschreven. Eén voor de groenvoorzieningen in het algemeen en één in de vorm van een beheeradvies voor de eilanden in het Veerse Meer. Het maken van een beheerplan is nodig om de beplanting rondom het Veerse Meer functioneler te gaan beheren en zowel de recreatie als de natuur voldoende kansen te blijven bieden.

Zuid-Beveland
De voormalige eilanden van Zuid-Beveland zijn nog deels herkenbaar in het landschap. Het kenmerkende onderscheid tussen de poelgebieden en kreekruggebieden is echter als gevolg van de inundaties en ruilverkavelingen vrijwel geheel verdwenen. De Yerseke en Kapelse Moer alsmede het heggenlandschap van Nisse vormen hierop een uitzondering.

Als gevolg van de inpolderingen zijn verschillende kreekrestanten binnendijks komen te liggen. De omvang van kreekresten is op Zuid-Beveland erg gevarieerd.

In de nieuwlandgebieden van Zuid-Beveland ligt de nadruk op de dijkbeplantingen. Deze dijkbeplantingen bestaan voor het grootste deel uit een lijnbeplanting van populieren. Met name in de Zak van Zuid-Beveland is het goed bewaarde stelsel van dijken, dat vormgeeft aan een groot aantal kleinschalige polders, beeldbepalend. De kleinschaligheid wordt versterkt door op de dijken aangebrachte beplantingen, grotendeels in eigendom bij Natuurmonumenten. Het is uniek voor Nederland en het heeft bijgedragen aan de status van Nationaal Landschap. Daarnaast komen in oostelijk Zuid-Beveland rond Kruiningen en Rilland relatief veel dijkbeplantingen voor. Karakteristiek voor de dijken van Zuid-Beveland zijn verder de grenslinden: bomen die ter markering van eigendomsgrenzen zijn geplant.

In de oudlandgebieden, waaronder de herverkavelingsgebieden bij Hoedekenskerke, Baarland, Oudelande en Ellewoutsdijk nemen de wegbeplantingen een belangrijke plaats in en treden als het ware in de plaats van dijkbeplantingen. Daarnaast draagt de wegbeplanting bij aan het on-

derscheid tussen oudland en nieuwland. De wegbeplantingen bestaan hoofdzakelijk uit singelbeplantingen met boomvormers. De plaatselijk dichte haagachtige beplantingen laten zich vergelijken met de Walcherse beplantingen.

Walcheren
Walcheren is een oudlandgebied dat is opgebouwd uit poelgebieden doorsneden met, plaatselijk brede, kreekruggen. Walcheren is voornamelijk een agrarisch gebied waarbinnen recreatie en het toerisme zich concentreert langs de westkust van het eiland.

De inundatie heeft de beplanting op het voormalige eiland grotendeels vernietigd. Bij het herstel is op doordachte wijze ingespeeld op de landschapsopbouw van het voormalige eiland. Bij de uitvoering van het herstel werd in grote lijnen aangesloten op de landschapsstructuur van het vooroorlogse Walcheren. Open poelen, verdichte randen en kreekruggen. De wegbeplantingen op Walcheren bepalen het landschapsbeeld nu in belangrijke mate. Op basis van de hiërarchie van de wegen zijn beplantingsprofielen ontworpen waardoor een groot aantal verschillende beplantingsbeelden zijn ontstaan. Bijzonder zijn de beplantingen vanwege de consequente tweezijdige opbouw. Op een aantal locaties hebben de beplantingen zich hierdoor kunnen ontwikkelen tot de zo typische Walcherse ‘heggentunnels’.

De laatste decennia heeft het stelsel van wegbeplantingen te lijden gehad onder diverse beplantingsziektes. Deze locaties zijn de afgelopen jaren omgevormd om zo het typische Walcherse landschap te behouden en daarmee veilig te stellen voor de toekomst.

West Zeeuws-Vlaanderen
Door de aanwezigheid van dekzandruggen, liniedijken, voormalige eilandkernen (o.a. Eiland van Cadzand) alsmede grootschalige en kleinschalige inpolderingen beschikt Zeeuws-Vlaanderen over een gevarieerd landschap. Zeeuws-Vlaanderen kent een sterk agrarisch karakter. Het gebied langs het Kanaal van Gent naar Terneuzen kenmerkt zich door verstedelijking en omvangrijke haven- en industriegebieden. Met name de haven- en industriegebieden zijn dominant in het landschap aanwezig. Het kustgebied van het westelijke deel van Zeeuws-Vlaanderen heeft een belangrijke recreatieve functie. De aanwezige patronen worden deels ondersteund door beplantingen, hetgeen mede de grote verschillen in de mate van openheid van het landschap verklaart.

De kust van West Zeeuws-Vlaanderen wordt gekenmerkt voor de dichte beplanting langs de wegen. Hagen waar de fietsende toerist zich achter kan verschuilen. In het middengebied van dit deel van Zeeuws-Vlaanderen staan vele rijen met knotbomen. Deze markeren de dijken en de wegen in het gebied. Richting het midden van Zeeuws-Vlaanderen kenmerkt het gebied zich door de aanwezigheid van de vele dijken waarop populieren groeien. Deze zijn in de jaren 70 veelvuldig aangeplant. Een groot deel hiervan is aan het einde van de levensduur gekomen.

Oost Zeeuws-Vlaanderen
Oost Zeeuws-Vlaanderen kent een zeer sterk agrarisch karakter. Het is een vrij open gebied waar op afstand de aanwezige bomenrijen te zien zijn. Deze bomenrijen markeren de oude dijken in het gebied. Tevens zijn van verre de met bomen gemarkeerde wegen te volgen. Veel bomen in het meest oostelijke deel zijn niet in eigendom van het waterschap, maar bij particulieren of een terrein beherende instantie.

In onderstaande tabel is per gebied het aantal bomen in beheer bij het waterschap weergegeven. De resultaten van de VTA-controle (Visual Tree Assessment, zie paragraaf 5.5 voor een toelichting op de VTA) zijn gebruikt om het percentage bomen zonder afwijking te bepalen. Bomen zonder afwijking zijn bomen die geen negatieve beoordeling hebben gekregen.

Gebied	Aantal bomen	Percentage bomen zonder afwijking
Schouwen-Duiveland, Tholen en Sint Philipsland	12.575	82 %
Walcheren	15.083	80 %
Noord-Beveland en “Zak van Zuid-Beveland”	8.705	70 %
Zuid-Beveland, exclusief “Zak van Zuid-Beveland”	5.196	89 %
West Zeeuws-Vlaanderen	28.837	63 %
Oost Zeeuws Vlaanderen	25.195	62 %

Tabel 1 Aantal alleenstaande bomen per gebied

Het waterschap heeft in totaal ongeveer 125.000 bomen. In de tabel staan de ruim 95.000 bomen die als alleenstaande boom opgenomen zijn met de VTA-controle. Dit zijn de bomen die onderhouden worden als boom met een eigen boombeeld. Uit de VTA-controle komen daarnaast nog circa 30.000 bomen voor als boomvormer in een singelbeplanting. Deze worden qua onderhoud meegenomen met de singelbeplanting en staan dus niet in de tabel.

3 Uitgangspunten en wensen

Nieuw beleid kan niet opgesteld worden zonder rekening te houden met uitgangspunten en wensen vanuit de eigen organisatie en derden. In dit hoofdstuk staan deze beschreven. Met uitgangspunten wordt ten alle tijden en met een wens zo veel mogelijk rekening gehouden.

3.1 Interne uitgangspunten

Binnen het waterschap zijn meerdere afdelingen die raakvlakken hebben met het beplantingsbeleid.

Afdeling Wegen
Vanuit de afdeling Wegen zijn eisen opgesteld op het gebied van verkeersveiligheid. Deze staan genoemd in de Keur wegen Waterschap Scheldestromen. In aanvulling op deze keur is in de voorschriften gesteld dat bij (landbouw)dammen aan beide zijden een zichthoek van 15 meter, gemeten uit het hart van de dam, vrij moet zijn van beplanting.

Afdeling Waterkeringen
De afdeling Waterkeringen heeft zijn eisen vastgelegd in het vergunningenbeleid Waterkeringen. Hierin is tevens een beslisboom voor het aanbrengen van beplanting opgenomen. In principe mogen geen nieuwe bomen en/of struiken aangebracht worden op waterkeringen. Indien er al beplantingen op secundaire waterkeringen aanwezig zijn worden deze gedoogd. Bij omvorming van de beplanting dient de afdeling Waterkeringen geconsulteerd te worden. In overleg wordt naar passende oplossingen gezocht, rekening houdend met de bepalingen van de Boswet.

Afdeling Waterbeheer
Het beplantingsbeheer raakt op vele plaatsen het belang van de afdeling Waterbeheer. Veelal staat er beplanting tussen een weg en een waterloop. Afdeling Waterbeheer is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de waterloop, afdeling Wegen voor de beplanting langs de waterloop. Gezamenlijk wordt afgesproken hoe beplanting onderhouden wordt als dit vanaf de kant van de landbouwpercelen uitgevoerd moet worden. Het gaat hierbij om maatwerk. Als delfwerk niet vanaf de landbouwkant uitgevoerd kan worden, wordt de beplanting (m.u.v. bomen) op 1 meter hoogte afgezet om zo vanaf de wegkant de delfwerkzaamheden uit te voeren.

Tussen de afdelingen is afgesproken dat, bij nieuwe aanplant van solitaire bomen langs sloten, de onderlinge plantafstand 12 meter bedraagt. Het (maai)onderhoud aan de sloten kan zo conform het geldende beleid uitgevoerd worden. Deze plantafstand van 12 meter tussen nieuw aan te planten bomen moet goed met de eisen vanuit de Boswet afgestemd worden. De gewenste plantafstand vanuit de insteek van de sloot verschilt per locatie en is dus maatwerk. Tijdens het opstellen van uitvoeringsplannen wordt deze afstand in overleg met de afdeling Waterbeheer bepaald.

Afdeling ZI
Afdeling ZI heeft haar richtlijnen betreffende kabels en leidingen weergegeven in: Richtlijn voor het werken aan of bij afvalwatertransportleidingen van waterschap Scheldestromen. Hierin staat wat de eisen vanuit de afdeling zijn in relatie tot het beplanten van stroken waar leidingen in de grond liggen. Het belangrijkste uitgangspunt is dat er een strook van 7 meter, gecentreerd op de leiding, vrijgehouden dient te worden van beplanting. Overleg met de afdeling is vereist als er nieuwe beplanting wordt aangebracht.

3.2 Externe uitgangspunten

De externe uitgangspunten bestaan voornamelijk uit wet- en regelgeving. Het waterschap moet zich aan de hieronder genoemde geldende regelgeving houden.

Boswet
Onder de Boswet vallen alle beplantingen van bomen met een oppervlakte groter dan 10 are of bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat (Voor nadere details en uitzonderingen op de Boswet zie de link, zoals vermeld in de Bronnen). De Boswet is bedoeld om het totale oppervlakte aan bos in ons land op peil te houden. Provincie Zeeland is bevoegd gezag voor de Boswet. Het waterschap heeft een meldingsplicht wanneer er beplanting gerooid gaat worden. Op het moment dat er beplanting gerooid wordt, moet deze binnen 3 jaar herplant worden. Met de provincie is twee keer per jaar overleg over de stand van zaken van de meldingen en de herplant.

Flora- en Faunawet
De Flora- en faunawet heeft als doel alle in het wild levende dieren en planten te beschermen. Provincie Zeeland is bevoegd gezag voor de Flora- en faunawet. Het waterschap werkt volgens de goedgekeurde “Gedragscode beheer en onderhoud voor waterschappen”. Deze gedragscode is verder uitgewerkt in de Veldgids beheer en onderhoud waterlopen, wegen en primaire waterkeringen. Door te werken volgens het werkprotocol “Rooien, snoeien en dunnen van beplantingen” uit deze veldgids wordt voldaan aan de Flora- en faunawet.

In 2016 wordt de nieuwe natuurwet van kracht. Nieuwe ontwikkelingen of eisen worden meegenomen in de evaluatie van de gedragscode in 2017 die door de Unie van Waterschappen wordt gecoördineerd. Indien nodig worden aanvullingen gedaan op de veldgids.

Wabo
De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. Afhankelijk van de bestemming(en) die geld(en) voor de percelen waarop plant- en/of rooiwerkzaamheden worden uitgevoerd kan een omgevingsvergunning noodzakelijk zijn. Vooraf moet inzicht verkregen worden of een aanvraag omgevingsvergunning ingediend moet worden bij de betreffende gemeente. Met het aanvragen van een omgevingsvergunning wordt ook getoetst of er sprake is van waardevolle bomen en of er sprake is van een locatie met archeologische waarden. Indien een omgevingsvergunning wordt afgegeven zijn hierin eisen opgenomen op het gebied van landschap, natuur, cultuurhistorie en archeologie. Voorbeelden van mogelijke eisen zijn herplant of het inschakelen van een archeoloog om te beoordelen of de werkzaamheden van invloed zijn op de archeologische waarden.

Plantrecht
Plantrecht is een recht uit vroeger tijd en komt voornamelijk in West Zeeuws-Vlaanderen en in de Zak van Zuid-Beveland voor. Het houdt in dat derden het recht hebben beplanting op eigendommen van het waterschap te planten of juist niet te planten. Indien het plantrecht aantoonbaar is met een juridisch document, moet het waterschap hier rekening mee houden. Dit betekent dat reeds aanwezige beplantingen niet door het waterschap gerooid of gesnoeid mogen worden of dat er geen nieuwe aanplant aangebracht mag worden indien het perceel onbeplant is. Streven is om het aantal plantrechten gedurende de tijd in aantal te laten afnemen.

3.3 Interne wensen

Naast de genoemde uitgangspunten heeft het waterschap ook wensen voor de beplanting. Een deel van de wensen komt terug in de visie van het waterschap, hoofdstuk 4.

Voorkomen kaalslag
Door gevarieerd in tijd te rooien wordt kaalslag in een gebied voorkomen. Dit is wenselijk omdat naast de landschappelijke beleving op deze wijze ook de leefgebieden van flora- en faunasoorten in stand worden gehouden (onder meer het behouden van vliegroutes van vleermuizen). Binnen Zeeland zijn er gebieden waar in de 70-er jaren veel populieren zijn geplant. Deze zijn na 40 tot 50 jaar aan het einde van de levensduur. Om dit te voorkomen moet deze vervanging in de komende jaren stapsgewijs uitgevoerd worden. Snelle vervanging in een korte periode levert kaalslag op. Als er bomen aan twee zijden van een weg staan worden deze bij voorkeur gerooid met tussenpozen van 5 jaar, de eerste zijde dus 5 jaar voordat ze echt aan het einde van de levensduur zijn. Als het in het belang van het wegonderhoud gewenst is om beide zijden van de weg tegelijkertijd te rooien zullen landschappelijke en ecologische waarden meegewogen worden. Bij de herplant moet een keuze gemaakt worden welke soort bomen terug geplant worden. De keuze voor de populier, zie ook hieronder, is hierbij niet vanzelfsprekend.

Duurzaamheid beplanting
Door verschillende ziektes en de bepalende weersomstandigheden in Zeeland is de keuze uit het aantal soorten bomen die aangeplant kunnen worden beperkt. Door nieuwe ziektes is de soortkeuze zelfs afgenomen. Om de duurzaamheid van de beplanting te waarborgen moet desondanks gestreefd worden naar meer diversiteit in de beplanting. Deze wens om te komen tot een duurzaam beplantingsbestand vertaalt zich ook door gebruik te maken van inkoopvoorwaarden waarin onder andere eisen worden gesteld inzake de genetische kwaliteit en een natuurgetrouwe kweek van het plantmateriaal. Deze zogenaamde duurzame inkoopvoorwaarden sluiten aan bij de organisatiebrede ambitie om 100% duurzaam in te kopen. Op beperkte schaal kan geëxperimenteerd worden met ‘nieuwe’ soorten beplanting. Dit moeten dan wel soorten zijn die van nature in Zeeland voorkomen of door het veranderende klimaat voor kunnen gaan komen. Keuze voor soorten met een langere omlooptijd zorgen voor minder onderhoud in de toekomst en spreiding van kosten voor nieuwe aanplant. Tevens voorkomt het (toekomstige) kaalslag.

Ziektebestrijding
Het waterschap heeft te maken met ziektes in beplanting. De iepziekte in de iepen en bacterievuur in de Meidoorn heeft aangetoond hoe kwetsbaar verschillende soorten zijn. Oude ziektes kunnen terugkomen en nieuwe zullen ontstaan als de essentaksterfte. De wens is om het areaal beplanting meer divers en daarmee minder kwetsbaar te maken voor de toekomst. Er wordt gezocht naar resistente soorten en naar nieuwe soorten die niet (meer) op de plantlijsten van het waterschap staan. Tegelijk moet de bestaande beplanting intensief gecontroleerd worden op ziektes zodat verspreiding tot het minimum beperkt wordt. Proeven met aanplant van resistente (iep)soorten kunnen op kleine schaal plaatvinden.

Biodiversiteit
Door te kiezen voor gevarieerde beplantingen met, waar mogelijk, geleidelijk overgangen tussen diverse vegetatiestructuren worden leefgebieden gecreëerd voor veel verschillende soorten. De soortkeuze van het plantmateriaal wordt afgestemd op de verschillende soorten. Bijvoorbeeld aanplant van struiken en bomen die voedsel leveren voor diverse soorten bijen. Maatwerk is hier gewenst, indien nodig, in overleg met belangenorganisaties zoals bijvoorbeeld een natuurbeschermings- en/of bijenhoudersvereniging.

Communicatie
Boomfeestdagen en bezoeken aan scholen en andere instanties zijn activiteiten waar het waterschap zich zichtbaar kan maken en draagvlak kan creëren. Ook het versturen van persberichten

met nieuws over plannen en werkzaamheden draagt hieraan bij. Hoe duidelijker en breder de boodschap van de beplanting verspreid wordt, hoe beter en met meer waardering de omgeving naar de beplanting gaat kijken. Wensen in deze richting worden afgewogen.

3.4 Externe wensen

Ook externe partijen maken regelmatig hun wensen kenbaar. Een aantal partijen wordt hieronder genoemd.

De burgers
Een grote partij met wensen vormen de burgers. Dit is een zeer gemêleerde partij. De wensen variëren van het voorkomen van gevaarlijke situaties tot de wensen ter bevordering van eigen belang. Iedere wens wordt beoordeeld en afgewogen. Sommige wensen zullen direct gehonoreerd worden. Bijvoorbeeld een loshangende tak in de boom of beplantingen die het zicht beperken waardoor er een gevaarlijke situatie ontstaat. Voor andere wensen is overleg nodig; angst voor vallende bomen of uitzicht wat men anders zou willen. Wensen die betrekking hebben op het verbeteren van het eigen belang worden over het algemeen niet gehonoreerd.

Belangenorganisaties
De belangenorganisaties bestaan uit diverse verenigingen en stichtingen. Elke partij heeft zijn eigen belang bij een deel van het beplantingsbeleid van het waterschap. Bijenhouders verenigingen willen bijvoorbeeld dat soorten worden aangeplant die nectar en stuifmeel leveren voor de bijen, dit heeft ook een relatie met de manier van beheren. Andere organisaties zijn meer regionaal ingesteld zoals natuurbeschermingsverenigingen en de Tuin van Zeeland. De Molenvereniging wil dat er geen hoge bomen in de buurt van molens staan. De ZLTO behartigt de belangen vanuit de landbouw. En weer andere organisaties vragen om de aanplant van eetbare soorten. Vragen of adviezen van organisaties worden afgewogen en, indien mogelijk en relevant, meegenomen in de ontwikkeling van het beleid en/of in de uitvoering.

Groen beherende organisaties, overheden en particulieren
Binnen Zeeland zijn vele partijen die groen beheren. Dit zijn particulieren met eigendommen op en langs dijken en langs wegen, maar ook andere overheden en terrein beherende instanties. Het waterschap heeft veel contact met deze partijen en hecht hieraan veel belang.

In een aantal situaties worden problemen of werkzaamheden gezamenlijk met de genoemde partijen opgepakt en uitgevoerd. Dit wordt, waar mogelijk, in de toekomst verder uitgebouwd. Combineren van met name onderhoud en eventueel beleid kan (financieel) voordeel opleveren. Ook voor de burger komt samenwerking sterker over.

Het voordeel van samenwerking met natuurorganisaties als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Stichting Het Zeeuwsche Landschap is dat beleid gedeeld kan worden. Aanpassingen aan het landschap kunnen in overleg uitgevoerd worden. Op termijn kan, waar wenselijk, ook onderhoud gezamenlijk uitgevoerd worden. De samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Zeeland heeft tot doel kennis uit te wisselen en gebruik te maken van de specialistische werkwijze bij controle op ziektes en onderhoud. Samenwerking met de verschillende gemeenten heeft als voordeel dat onderhoudsbeleid binnen en buiten de bebouwde kom praktisch afgestemd kan worden en in de toekomst zelfs werkzaamheden gebundeld kunnen worden. Op 20 april 2015 heeft de dijkgraaf van het waterschap een convenant voor samenwerking en afstemming met de Zeeuwse gemeenten getekend. Samenwerking met Rijkswaterstaat en provincie kan voordeel opleveren met betrekking tot inzichten in beleid, beheer en onderhoud van beplanting.

4 Visie

4.1 Hoofdvisie

De missie van het waterschap is: “Het beheergebied heeft in goede staat verkerende en verkeersveilige wegen en fietspaden, inclusief wegbeplanting”. Specifiek voor het beplantingsbeleid is deze missie, mede op basis van het bestuursprogramma, als volgt geconcretiseerd:

> Het waterschap heeft veilige beplantingen langs haar wegen. Het onderhoud en de omvorming worden op een duurzame wijze uitgevoerd met respect voor het bestaande landschap en rekening houdend met de ecologische waarden. Het huidige areaal blijft behouden en er is ruimte voor veranderingen en verbeteringen in het bestaande assortiment.

4.2 Aspecten uitgewerkt

Hieronder zijn de verschillende aspecten uitgewerkt waarmee het beplantingsbeleid een duidelijk karakter krijgt. De verdere (detail)uitwerking vindt in het beheerplan plaats.

Verkeersveiligheid
Beplantingsbeleid en veiligheidsbeleid lijken tegenstrijdige aspecten. De veiligheid van de wegen is van essentieel belang voor het waterschap. Goed onderhouden beplanting kan echter goed samengaan met veiligheid voor de weggebruiker. Beplanting draagt bij aan het geleiden van weggebruikers en het accentueren van discontinuïteiten als een afslag of een oprit. De beplanting moet dan wel conform de geldende verkeersveiligheidsrichtlijnen worden gerealiseerd.

De beplanting moet de veiligheid van weggebruikers waarborgen. Veilige beplanting is beplanting die goed onderhouden is zodat er minimaal risico op uitbreken van takken of omwaaien van bomen bestaat. Het benodigde zichthoeken moet gewaarborgd zijn. De Keur wegen is leidend voor nieuw aan te leggen beplanting langs wegen. Bij omvorming wordt de huidige situatie in het veld meegenomen. Zo zal bijvoorbeeld de beplanting op Walcheren dicht aan de weg blijven staan. Het waterschap beheert wegen van verschillende wegcategorieën. Elke categorie heeft haar verschillende eisen qua veiligheid en beplanting. Hier wordt bij onderhoud en omvorming rekening mee gehouden.

Landschap
Lintbeplanting, populieren en knotbomen zijn kenmerkende elementen in het Zeeuwse landschap. Deze worden zo veel mogelijk in ere gehouden. Echter het waterschap kan niet altijd voorkomen dat het beeld van het landschap wijzigt. In overleg met andere overheden en belanghebbenden, zoals natuurorganisaties, kunnen groenelementen aangepast worden. De populieren, die vroeger voor de houtindustrie geplant zijn, kunnen plaatsmaken voor robuuste eiken of andere ‘nieuwe’ soorten. Als het waterschap veranderingen in het landschap aan wil brengen moet dit getoetst en uitgelegd worden. De te maken keuzes moeten goed onderbouwd zijn en worden gecommuniceerd. Verandering is geen doel, maar een middel om het landschap te versterken. In het beheerplan worden specifiekere keuzes gemaakt en onderbouwd.

Ecologie
Naast de primaire verantwoordelijkheid voor veiligheid en landschap heeft het waterschap ook de verantwoordelijkheid om voor een gevarieerde beplanting te zorgen. Hierdoor kan de diversiteit aan flora en fauna in de beplanting van het waterschap blijven bestaan en zich zo mogelijk versterken. De opgaande beplanting langs de wegen staat veelal in een smalle strook tussen de weg en de landbouwkundig beheerde gronden. De stroken beplanting hebben niet alleen een

functie als leefgebied voor diverse soorten als vogels, vleermuizen, bijen, kleine zoogdieren en insecten maar doen ook dienst als tijdelijke schuilplaats en verbindingsroute. Zonder deze stroken blijven flora en fauna op eilandjes zitten en vindt veel minder uitwisseling plaats tussen individuen van dezelfde soort. Om deze functie te behouden en te versterken is het van belang deze beplanting goed te onderhouden en bij omvorming te kiezen voor een diversiteit aan soorten plantmateriaal welke in principe van nature in Zeeland voorkomen.

Duurzaamheid
Ziektes in beplanting zijn van alle tijd. De aangetaste iepen door iepziekte zijn grotendeels verdwenen, resistente soorten worden weer aangeplant. Ziektes zijn funest voor een bepaalde soort boom of struik. Door gevarieerdere soorten beplanting aan te planten wordt de kwetsbaarheid verminderd en de soortenrijkdom vergroot. Nieuwe soorten krijgen een kans, soms in kleine aantallen als proef. Van belang is dat soorten gekozen worden die van nature in Zeeland voorkomen. Dit kunnen ook nieuwe cultuur variëteiten zijn van bestaande soorten. Duurzaamheid vraagt ook een visie die verder rijkt dan enkel een focus op de beplanting. De beplanting vormt immers een schakel in een keten die ook input en output kent. Juist door te werken met de duurzame inkoopcriteria voor beplantingsmateriaal en op een economisch verantwoorde manier (duurzame) waarde te halen uit reststromen getuigt het waterschap van een integrale kijk op duurzaamheid.

4.3 Visie per eiland uitgewerkt

Per eiland is een specifieke visie uitgewerkt waarmee het waterschap de karakteristieke eigenschappen wil behouden, versterken of gefundeerd wil aanpassen.

Schouwen-Duiveland
De ruilverkavelingen in Schouwen-Duiveland hebben het gebied veranderd. Het middengebied is opener geworden, aan de kant van de duinen zijn nieuwe bossages ontstaan. Daar waar beplanting oud wordt kan deze omgevormd worden. Het aanvullen van de bestaande beplanting tot gehele en duidelijke lijnelementen is dan mogelijk. De herkenbaarheid van de bestaande beplanting wordt zo versterkt. Het middengebied behoudt zijn open karakter, de randen van het gebied blijven voller van karakter.

Tholen
Eerdere groenbeleidsplannen hebben er toe geleid dat de beplanting door middel van omvormingen een gevarieerde leeftijdsopbouw heeft. Er is een vitale beplanting ontstaan die blijvend onderhouden moet worden.

Sint Philipsland
Het areaal beplanting, in eigendom van het waterschap, is niet groot. Alleen de Rijksweg is nu voorzien van beplanting. Omdat de openheid kenmerkend is voor dit deel van Zeeland is uitbreiding van het areaal beplanting minimaal gewenst. Bij eventuele wensen of signalen vanuit de streek voor nieuwe aanplant kan overleg plaatsvinden.

Noord-Beveland
Het relatief open karakter van Noord-Beveland moet behouden blijven. Het eiland heeft nog enkele oude populieren beplantingen die op termijn omgevormd moeten worden om zo een veilige beplanting te houden. De bestaande knotbomen worden behouden omdat ze ecologische speerpunten vormen.

Zuid-Beveland
De beplanting van Zuid-Beveland is gevarieerder in soorten dan elders in Zeeland. Behoud deze variatie en probeer deze te vergroten tijdens een omvorming. Laat Zuid-Beveland een testgebied voor nieuwe Zeeuwse soorten of variëteiten beplanting worden.

Veerse Meer
De verantwoording voor de beplanting op en rond het Veerse Meer ligt bij de afdeling Waterkeringen. De rol van de afdeling Wegen zal dan ook adviserend zijn. Gezamenlijk met deze afdeling wordt een plan opgesteld voor het beheer van de terreinen in en rond het Veerse Meer. Het is een omvangrijk gebied wat veel wordt gebruikt door toeristen, dagjesmensen en inwoners van Zeeland. Daarnaast is het een ecologisch interessant gebied. Een diamant die tot bloei aan het komen is. De afdeling Wegen denkt mee met de manier waarop dit gebied in de toekomst beheerd kan gaan worden. Doel hierbij is het behoud van zijn aantrekkelijkheid voor de recreatie en behoud van zijn natuurwaarden. De uitvoering kan opgenomen worden in de uitvoeringsplannen van de afdeling Wegen.

Walcheren
Een gebied met een hoge recreatiedruk. Er wordt veel gefietst over de plattelandswegen. Het besloten karakter van Walcheren moet behouden blijven, open vergezichten worden afgewisseld door de typisch Walcherse ‘heggentunnels’. Deze vragen een intensief onderhoud in verband met de korte afstand tot de weg en sloot. Het middengebied van Walcheren vormt een open gebied met naar de randen toe geleidelijk meer begroeiing.

West Zeeuws-Vlaanderen
Zeeuws-Vlaanderen is het gebied in Zeeland met de meeste singelbeplanting. Daarnaast zijn in de jaren 70 vele kilometers weg en dijk beplant met populieren. Er is al een gefaseerde start gemaakt met omvorming, deze wordt in deze beleidsperiode voortgezet. Belangrijk hierbij is dat de omvorming plaatsvindt zonder dat de bevolking het gevoel van kaalslag ondervindt. Om duurzamere beplantingen te krijgen met veel variatie wordt een deel van de populieren vervangen door andere soorten. Met name in het kustgebied tot aan de lijn Oostburg/Sluis zijn veel knotbomen geplant. Een mooie soort met een hoge landschappelijke, ecologische en belevingswaarde, maar met het noodzakelijke intensieve onderhoud. Het vergroten van het areaal is daarom geen doelstelling zodat het huidige areaal beheersbaar blijft en in stand gehouden kan worden.

Oost Zeeuws-Vlaanderen
Ook in Oost Zeeuws-Vlaanderen zijn veel populierenrijen aangeplant. Vooral in het gebied bij het kanaal van Gent naar Terneuzen. Hiervoor geldt dezelfde visie als bij West Zeeuws-Vlaanderen is beschreven. Veel beplanting in het oostelijke deel van dit gebied is in eigendom van Staatsbosbeheer. Het oostelijke deel van dit gebied blijft relatief open. Tussen de stammen van de populieren is de industrie van Antwerpen te zien, een surreëel beeld, uniek voor dit stukje Zeeland.

5 Uitwerking visie in hoofdlijnen

In dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe de uitwerking van het beleid plaats vindt.

5.1 Beheerplannen en bestekken/contracten

Het beleidsplan heeft een doorlooptijd van 10 jaar. In die periode worden twee beheerplannen gemaakt. Eén gelijk na het beleidsplan in 2016 met een doorlooptijd tot 2020. De tweede wordt in 2021 opgesteld met een doorlooptijd tot en met 2025. In de beide beheerplannen wordt aangegeven welke maatregelen met betrekking tot omvorming en onderhoud waar en op welke wijze genomen moeten worden om het beleid tot uitvoering te brengen.

De werkzaamheden omschreven in de beheerplannen worden vertaald naar jaarlijkse uitvoeringsplannen. Deze uitvoeringsplannen worden op de markt gezet door middel van verschillende contractvormen. De keuze voor contractvormen kan in de loop van de tijd veranderen. Door gebruik te maken van de minimale criteria uit het landelijke programma Duurzaam Inkopen wordt het duurzaamheidsaspect afdoende gewaarborgd.

5.2 Onderhoud

Regulier onderhoud
Het reguliere onderhoud wordt via aanbesteding op de markt gezet. Uitzondering hierop zijn de Bevelanden, hier wordt ook nog onderhoud in eigen beheer uitgevoerd. Het toezicht op de uit te voeren werkzaamheden in het veld wordt in geheel Zeeland in eigen beheer uitgevoerd. Het reguliere onderhoud wordt cyclisch uitgevoerd met een cyclus van 4 jaar. Het eerste jaar wordt een VTA-controle uitgevoerd (zie paragraaf 5.5) in een kwart van een onderhoudsgebied, het tweede jaar wordt het onderhoud wat uit de VTA volgt uitgevoerd, de resterende twee jaren wordt alleen noodzakelijk onderhoud uitgevoerd. Deze cyclus schuift per kwart van een onderhoudsgebied door waardoor constant onderhoud in een werkgebied uitgevoerd wordt. Onderhoudswerkzaamheden als het scheren van beplanting langs wegen komt jaarlijks terug en valt daarmee buiten de cyclus.

Gebied overstijgend onderhoud
Grotere en specialistische onderhoudswerkzaamheden, zoals het omvormen van beplanting, worden (apart) aanbesteed. In eigen beheer wordt het toezicht verzorgd. Vooraf aan de uitvoering wordt bepaald of de werkzaamheden in een bestaand bestek/contract worden meegenomen of dat dit uitgewerkt wordt in een extra bestek/contract.

5.3 Omvorming en nieuwe beplanting

Beplanting wordt elk jaar ouder. Op het moment dat beplanting te oud wordt om het veilig te kunnen laten groeien, of omdat het onderhoud aan de beplanting buiten proportioneel veel gaat kosten wordt overgegaan tot het omvormen van de beplanting. Uitzondering hierop zijn monumentale beplantingen en beplanting die om goede redenen behouden moet worden, bijvoorbeeld een dorps- of stadsgezicht. Hiervoor wordt in overleg maatwerk geleverd. Daar waar beplanting gerooid is komt nieuwe beplanting terug. Op deze manier wordt het karakteristieke beeld van elk gebied gewaarborgd en wordt voldaan aan de Boswet. Uiteraard staat veiligheid hierbij voorop. In de beheerplannen en jaarlijkse uitvoeringsplannen wordt opgenomen op welke locaties omvorming plaats vindt.

In enkele gevallen is herplant op een locatie niet gewenst of mogelijk in verband met bijvoorbeeld verkeersveiligheid of landschappelijke inpassing. Wanneer één van de bovengenoemde situaties zich voordoen wordt gezocht naar een compensatielocatie. Op deze manier wordt vol-

daan aan de doelstelling om het huidige beplantingsareaal te behouden en aan de bepalingen in de Boswet. Ook komt het voor dat ruimere plantafstanden worden gehanteerd waardoor het gerooide aantal bomen niet volledig op dezelfde locatie kan worden teruggeplant.

In de beheer- en uitvoeringsplannen wordt goed onderbouwd waarom er op een in het verleden onbeplante locatie beplanting wordt aangebracht. Daarnaast worden ook de betrokkenen vooraf goed geïnformeerd.

5.4 Aanplant van beplanting

Beplanting wordt al jaren door het waterschap aangeplant. Deels in eigen beheer maar steeds meer door aannemers, de markt. De bestekken en contracten zijn goed doordacht en geven een garantie voor een vitale en veilige beplanting voor vele jaren. Het onderhoud, direct na de aanplant, wordt steeds meer in contracten en overeenkomsten op de markt gezet. De markt weet hoe beplanting geplant en onderhouden moet worden. Het waterschap blijft de speelruimte van de markt aangeven. Zaken als bijvoorbeeld maatvoering, soortkeuze en plantafstanden worden door het waterschap vooraf aangegeven. Specifieke keuzes met betrekking tot tijdelijke voorzieningen zoals boombescherming en watergeefvoorzieningen worden bij de markt gelegd, tenzij deze noodzakelijk zijn bij begrazing of een hoge hertendruk.

5.5 Controle beplanting

Het waterschap controleert haar beplanting regulier op twee manieren: door middel van de bomenschouw en de VTA-controle (Visual Tree Assessment/Visuele boomveiligheidscontrole). Tijdens de bomenschouw wordt gekeken naar de gevaarzetting van beplanting voor de (verkeers)veiligheid. De bomenschouw wordt jaarlijks rond augustus uitgevoerd. De resultaten van de bomenschouw kunnen aanleiding geven om direct onderhoud uit te voeren om zo de verkeersveiligheid te waarborgen en het signaleren van inboetbehoefte. De bomenschouw is een eenvoudige schouw in tegenstelling tot de VTA-controle.

Tijdens de VTA-controle worden de bomen door een gediplomeerd Boomveiligheidscontroleur (BVC) visueel en lopend stuk voor stuk specifiek gecontroleerd. Door het toepassen van deze methode geeft het waterschap invulling aan de wettelijk vastgelegde zorgplicht voor boomeigenaren. De inspectie frequentie wordt bepaald aan de hand van de standplaats en de gevaarzetting van de bomen. Op basis van de verkeersintensiteit en de aanwezige bebouwing is het streven dat jaarlijks een kwart van de beplanting gecontroleerd wordt. Op deze manier wordt alle beplanting één keer in de 4 jaar geïnspecteerd. Uitzondering hierop zijn de attentiebomen, deze worden jaarlijks gecontroleerd vanwege hun hoge leeftijd, achteruitgaande conditie en/of de mate van verkeersintensiteit ter plaatse. De vastgelegde resultaten van deze VTA vormen de input voor het reguliere onderhoud in het jaar na de controle. Wanneer er gebreken worden geconstateerd die een gevaar voor de directe omgeving opleveren, worden deze binnen 3 maanden na het verkrijgen van de gegevens verholpen. In het jaar waarin de VTA wordt uitgevoerd, wordt de bomenschouw in het betreffende gebied overgeslagen.

Naast de bovenstaande controlemomenten komen tussentijds meldingen binnen van situaties die een direct gevaar opleveren voor de omgeving. Deze meldingen worden zowel gedaan door burgers als door medewerkers van het waterschap. Indien nodig worden direct maatregelen genomen of worden benodigde maatregelen opgenomen in het lopende bestek.

Door de hierboven genoemde (cyclische) werkwijze van onderhoud wordt achterstallig onderhoud voorkomen. Direct verkeersonveilige situaties worden zo spoedig mogelijk verholpen. Niet urgente verkeersonveilige situaties worden uiterlijk eens per jaar verholpen. Het reguliere onderhoud wordt uiterlijk eens per 4 jaar uitgevoerd.
Een analyse van de VTA-controles is opgenomen in de bijlage.

6 Financiën

Het kapitaal aan beplanting van het waterschap is berekend op € 208.500.000 (situatie april 2015). De boommonitor van het Norminstituut Bomen vormt de basis voor deze berekening en geeft de monetaire waarde van de beplantingen aan. Aan het waterschap de taak deze waardevolle schat te behouden.

Voor het onderhoud van de beplanting heeft het waterschap twee geldstromen beschikbaar; het exploitatiebudget wordt aangewend voor het reguliere onderhoudswerk en het jaarlijkse investeringskrediet voor het omvormen van de bestaande beplanting. Uren die door medewerkers van het waterschap worden gemaakt zijn niet meegenomen in de budgetten evenals het gebruik van eigen tractie.

Exploitatiebudget
Het exploitatiebudget wordt gebruikt voor het reguliere werk in het veld. Uit dit budget worden naast snoei- en onderhoudswerkzaamheden ook zaken als water geven en onkruidbestrijding bij jonge beplanting betaald.

Om de beplanting in goede en daarmee veilige conditie te houden is de komende jaren circa € 825.000 nodig voor regulier onderhoud (exploitatiebudget, zie bijlage). Hiermee is in de begroting rekening gehouden. Uitgangspunt is dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud.

Investeringsbudget
Het investeringskrediet is bedoeld voor de omvorming van de beplanting. Alle werkzaamheden die te maken hebben met vernieuwing aan de beplanting worden betaald uit het investeringskrediet. Zodra nieuwe beplanting is aangeplant wordt het onderhoud uit het exploitatiebudget betaald.

Om de noodzakelijke omvorming van de beplanting de komende jaren uit te kunnen voeren is circa € 600.000 per jaar nodig. Dit bedrag is gebaseerd op een jaarlijkse omvorming van gemiddeld 2,5% van het areaal. Een berekening hiervoor is opgesteld en als bijlage opgenomen. Hiermee is rekening gehouden in de meerjarenraming.

Overige budget
Naast de genoemde budgetten is voor ziektebestrijding een budget van € 50.000 per jaar in de exploitatie opgenomen. Dit budget wordt gebruikt voor het bestrijden van ziektes. Een noodzakelijk budget om bestaande ziektes in toom te houden en snel op eventuele nieuwe ziektes te kunnen reageren.

7 Communicatie en evaluatie

7.1 Communicatie

Om een goed en gedragen beleidsplan op te stellen is intern gesproken met diverse collega's van binnen en buiten de afdeling Wegen. Daarnaast zijn extern gesprekken gevoerd met andere overheden, belangenorganisaties en instanties. Ook zijn concept teksten gedeeld. Het door de AV goedgekeurde beleidsplan zal onder deze organisaties, en zo nodig anderen, verspreid worden.

Communicatie over beplanting vindt op verschillende wijzen plaats. Dit gebeurt veelal persoonlijk, in gesprekken, via mail, telefoon of in het veld. Onze betrokken en deskundige (buitendienst)medewerkers spelen een belangrijke rol als het op communicatie aankomt. Zij moeten daarom goed op de hoogte zijn van de speerpunten uit het beleidsplan en moeten weten waarom bepaalde afwegingen gemaakt zijn. In (werk)overleggen zal dit daarom besproken worden.

Het waterschap beoordeelt vragen/opmerkingen individueel en communiceert hierover met de aanvrager, zo nodig in een persoonlijk gesprek. Eventuele vervolgacties worden ingepland.

Rondom de omvormingswerkzaamheden vinden jaarlijks gesprekken plaats met interne en externe betrokkenen (waaronder de klankbordgroep, bestaande uit overheden en belangenorganisaties). Daarnaast wordt een persbericht opgesteld en krijgen aanwonenden/perceeleigenaren een brief met de geplande werkzaamheden in hun straat/weg. Hierin wordt uitgelegd waarom het waterschap bepaalde omvormingswerkzaamheden uitvoert, maar ook hoe het waterschap te werk gaat, hoe we komen tot een duurzaam bomenbestand en waarom een berm soms langere tijd moet rusten voordat deze weer wordt ingeplant. Eventuele vragen beantwoorden we.

Indien nodig wordt, voor de start van de omvormingswerkzaamheden, een persmoment georganiseerd met de portefeuillehouder. De portefeuillehouder is het eerste aanspreekpunt voor de pers. Eventuele inhoudelijk antwoorden kunnen ambtelijk voorbereid en/of behandeld worden.

De communicatie vindt plaats in samenwerking met het team Beleid en Communicatie van het waterschap. Samen wordt onder meer de website bijgehouden, worden boomfeestdagen georganiseerd en worden artikelen verzorgt in de (waterschaps)bladen.

7.2 Evaluatie

Terugkijken is enorm belangrijk om vooruit te kunnen gaan. Ervaringen worden daarom gebruikt om het vervolg beter te maken.

Het werk aan de beplanting wordt jaarlijks geëvalueerd met de opzichters, groen-kantonniers, aannemer(s) en andere betrokkenen. Vragen als: hoe is het onderhoud verlopen? waar zijn we tegenaan gelopen qua uitvoering, toezicht, etc.? hoe kunnen we het beleid, beheer en onderhoud beter en effectiever inzetten? komen aan de orde.

Het beleidsplan heeft een looptijd van 10 jaar. Tijdens deze looptijd worden er twee beheerplannen opgesteld met ieder een looptijd van 5 jaar. Na 5 jaar, en zo nodig tussentijds, wordt het beleidsplan geëvalueerd om eventuele aanpassingen mee te kunnen nemen in het volgende beheerplan. Indien er grote veranderingen in het beleid op gaan treden zal het beleidsplan aangepast en aan het bestuur voorgelegd moeten worden.

Bronnen

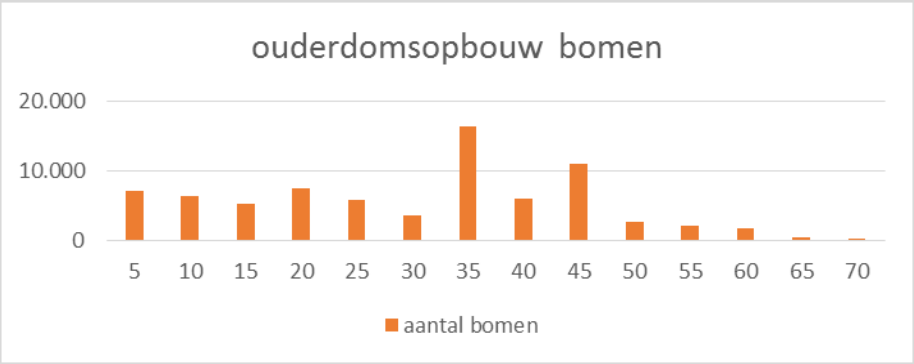
- Groenbeleidsplan Waterschap Zeeuwse Eilanden november 1997
- Groenbeleidsplan Waterschap Zeeuws Vlaanderen
- de Keur wegen Waterschap Scheldestromen (Corsanummer: 2011016585).
- Voorschriften ontheffing wegen Waterschap Scheldestromen, 22 januari 2013 (Corsanummer: 2012023986).
- Richtlijn voor het werken aan of bij afvalwatertransportleidingen van het waterschap Scheldestromen, januari 2013 (Corsanummer: 2011025765).
- Vergunningenbeleid Waterkeringen 2012 (Corsanummer: 2011020447).
- Gegevens boswet: www.portaalnatuurenlandschap.nl/themas/natuurwetgeving/nederlandse-wetten-regelingen/boswet.
- Veldgids, Beheer en onderhoud, Waterlopen, wegen en primaire waterkeringen. Waterschap Scheldestromen, maart 2012

Bijlage 1 Analyse gegevens VTA

Deze analyse is gebaseerd op de VTA gegevens van alleen de vrijstaande bomen. Er is geen rekening gehouden met bomen in struikbeplanting en knotbomen. Voor de knotbomen geldt een andere onderhoudsbehoefte en levensduur dan de niet-knotbomen.

Uit de gegevens van de VTA is de leeftijdsopbouw en de kwaliteit van de boom gefilterd om te komen tot de volgende analyse.

Er is een piek in de ouderdomsopbouw van het bomenbestand rond de leeftijd van 35 en 45 jaar. Dit komt voornamelijk omdat in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw veel populieren geplant zijn. Tevens is te zien dat de kwaliteit van de bomen van 35 jaar en ouder sterk achteruit loopt.



Figuur B1: Ouderdomsopbouw bomen

Van de circa 40.000 bomen, ouder dan 30 jaar, is de kwaliteit van circa 25.000 stuks beoordeeld als niet goed. Deze zullen over het algemeen omgevormd moeten worden tenzij er met (specialistische) snoei nog voldoende mogelijkheden zijn om de boom voor langere tijd te behouden.

Leeftijd	Aantal bomen	Goede kwaliteit	Percentage goede kwaliteit
5	7.150	6.806	95%
10	6.316	6.173	98%
15	5.196	4.836	93%
20	7.470	7.247	97%
25	5.727	5.088	89%
30	3.513	3.321	95%
35	16.403	9.058	55%
40	5.922	2.687	45%
45	11.002	2.029	18%
50	2.733	940	34%
55	2.120	1.210	57%
60	1.743	205	12%
65	473	355	75%
70 en ouder	261	49	19%

Tabel B1: leeftijdstabel van de bomen. (*) in totaal heeft het waterschap circa 125.000 bomen in beheer en onderhoud, waarvan ruim 95.000 als zelfstandige boom worden onderhouden. In de tabel zijn de knotbomen niet meegenomen.

Om tot een evenwichtig bomenbestand qua leeftijd te komen is het noodzakelijk per jaar circa 2.500 bomen (2,5% van de 95.000 zelfstandige bomen) te rooien en te herplanten. Deze omvorming wordt gefinancierd met het investeringsbudget. De om te vormen bomen moeten voor en na omvorming onderhouden worden. Bomen met een goede kwaliteit worden eens in de 4 jaar beoordeeld en onderhouden. Dit onderhoud wordt met het exploitatiebudget gefinancierd.

Bijlage 2 Berekening jaarlijkse uitgaven

De kosten zijn gebaseerd op recente aanbestedingen en ervaringscijfers.

Exploitatie

Activiteit	Beheer	Aantal	Jaarlijks onderhoud
Solitaire bomen	Snoeien	83.000	10 % = 8.300
Knotbomen	Knotten	12.600	25 % = 3.150
Bomen in beplanting	Scheren	29.400	Meegenomen scheren
	Totaal	**125.000**	

Tabel B2: Opbouw areaal bomen in relatie tot onderhoudsactiviteiten.

Activiteit	Aantal	Kosten per eenheid	Totale kosten
Snoeien bomen (stuks)	8.300 st.	20	166.000
Knotten knotbomen (stuks)	3.150 st.	30	94.500
Scheren beplanting (meter)	400.000	1	400.000
Algemeen/calamiteit (werkgebied)	6	15.000	90.000
Niet benoemd divers onderhoud			75.000
		Totaal	**€ 825.500**

Tabel B3: Berekening exploitatiebudget.

Investering

Activiteit	Aantal	Kosten per eenheid	Totale kosten
Aankoop bomen (stuks)	2.500	25	62.500
Rooien en planten bomen (stuks)	2.500	95	237.500
Onderhoud jaarlijks, eerste 3 jaar	2.500	75	187.500
Aankoop bosplantsoen (are)	150	50	7.500
Rooien/planten bosplantsoen (are)	150	115	17.250
Onderhoud eerste 3 jaar (are)	150	50	7.500
Materieel/aannemer			25.250
Interne kosten/onvoorzien/diversen			60.000
		Totaal	**€ 605.000**

Tabel B4: Berekening investeringsbudget.